

СТАНОВИЩЕ

от проф. Мирослава Петкова Петкова, д.пс.

ръководител на катедра «Медицинска психология и чужди езици»
Медицински Факултет, Тракийски Университет, Стара Загора

по дисертацията за присъждане на научната степен „Доктор”
на тема:

„ПРЕДСТАВА ЗА БОЛЕСТТА ПРИ ПАЦИЕНТИ С ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ“

с автор Кремена Минева Митева

Професионално направление: Психология,
Научна специалност: Медицинска психология

Кремена Минева Митева, магистър по психология. От 2012г. е асистент в катедра „Медицинска психология и чужди езици”, Медицински факултет, ТрУ – Стара Загора и има придобита специалност «Клинична психология» през 2014г. Със заповед на Ректора на Тракийския университет Кремена Минева Митева е зачислена като докторант на самостоятелна подготовка по научна специалност “Медицинска психология” професионално направление 3.2. Психология, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки към катедра „Медицинска психология и чужди езици”, Медицински факултет, ТрУ – Стара Загора със срок на обучение – 3 години и тема „Представа за болестта при пациенти с хронични заболявания”. Докторантката е положила успешно изпита за кандидатски минимум, видно от съответно приложените протоколи.

Когато хората се сблъскват с болестта изграждат представа за нея. Тази представа има когнитивни и емоционални компоненти. Въз основа на нея пациентът приписва смисъл на преживяванията си, оценява тежестта на симптомите, последствията за здравето си и се насочва към стратегии за справяне.

Представата за заболяването е психологически конструкт, който се състои от следните компоненти: 1) идентичност, 2) последици, 3) времева рамка, 4) причина, 5) личен контрол, 6) съгласуваност, 7) емоционална представа.

Според здравния си локус на контрол, хората могат да бъдат разделени в две големи категории: с вътрешен и с външен здравен локус на контрол. Вярванията, че здравето се контролира пряко от собственото поведение или личностни характеристики се определят като вътрешен здравен локус на контрол. Вярванията, че здравето се контролира от външни фактори като късмет, съдба, шанс, семейството, медицинските специалисти или свръхестествени сили, се определят като външен здравен локус на контрол.

Аз-ефикасността се определя като убежденията на хората за техните възможности да организират и изпълняват поведение, необходимо за получаване на определени резултати. Можем да я наречем самооценка на компетентността за справяне

Оптимизмът има защитни функции за по-благоприятна интерпретация на болестта, особено при пациенти с ниска Аз-ефикасност за справяне с хроничната болест.

В контекста на всичко казано до тук е очевидно, че авторката се е насочила към тема, която е актуална, присъства в научната литература и има своята не само научна, но и обществена стойност. Това е видно и от обема на цитираната от авторката литература.

Дисертационният труд на Кремена Минева е оформлен в 239 стр., включително "Библиография" и Приложения, като е онагледен с 28 фигури и 18 таблици. След кратък увод, трудът е структуриран в отделни глави (от I до V), като на практика обемът от гл. I до гл. III в рамките на близо 80 стр. представлява „Литературен обзор". Следва IV гл., съдържаща „Цел, задачи и хипотези на изследването", „Методи за емпирично изследване", „Методи за статистическа обработка" и - V гл., която съдържа анализа и обсъждането на резултатите.

В изследването са включени 237 лица, с водеща диагноза, потвърдена медицински от 4 хронични заболявания: Ревматоиден артрит, анкилозиращ спондилит (Болест на Бехтерев), захарен диабет тип 2 и артериална хипертония, разпределени приблизително по равно по заболяване, пол, а по етнос българи/турци 2/1. Приложената анкетна карта и богатия набор от психологически въпросници (седем на брой) са дали възможност да се извърши едно задълбочено изследване с използване на съвременни статистически методи като дисперсионен анализ (ANOVA), непараметричен тест на Mann-Whitney, корелационен анализ с коефициент на Pearson, линеен регресионен анализ и др. чрез използване на статистическия пакет SPSS (Windows).

Целта на предложената ми за становище дисертация е да се проследят проучените в литературния обзор фактори за формиране на представата за болестта при пациенти с хронични заболявания. Авторката е изследвала фактори, свързани с боледуването (коморбидност, давност на боледуване, брой хоспитализации), социо-демографски и психологични (здравен локус на контрол, оптимизъм, Аз-ефикасност и възприемана социална подкрепа) фактори.

В главата „Анализ и обсъждане на резултатите от емпиричното изследване" авторката е положила усилия да анализира впечатляващ брой променливи, търсейки връзките и взаимните влияния между тях в контекста на Саморегулативния модел на Левентал (Leventhal et al., 2003). Определено предимство на изследването е стремежът на авторката да открие и разбере социо-културалните различия в представянето на различните дименсии, изграждащи представата за болестта. Считам, че стремежът ѝ да изследва психологичните феномени в контекста на културалните различия прави изследването да звучи особено актуално от гледна точка на предизвикателствата на мултикултурализма на нашето време. Заслужава внимание и понататъшно изследване установеният от авторката факт, че етническия произход моделира представите на хората за причини за болестта, а полът и местоживеещето са свързани с различно поведение на боледуване. Считам, че си струва авторката да продължи изследванията си на това как семейството влияе върху представите за болестта и поведението на боледуване, защото остава отворен въпроса за това защо семейните пациенти възприемат болестта като постресогенен фактор и преживяват по-висок емоционален дистрес в сравнение с несемейните.

След приложените анализи на резултатите от изследването авторката установява, че представата за болестта зависи от способностите на пациентите да контролират симптомите на болестта, да останат физически активни, въпреки симптомите и от негативните очаквания за бъдещето. Положителна оценка заслужават и опитите ѝ да

предложи подходящи психологични интервенции при различните категории изследвани пациенти.

Предложените приноси са уместно изброени и структурирани.

Библиографията съдържа общо 293 публикации, от които 15 български, повечето от последното десетилетие, правилно описани и подредени.

Приложена е справка за наличието на 5 публикации, свързани с дисертацията, 4 от които на английски език. В 4 от тях Кремена Минева е водещ автор, което допълва становището, че тя несъмнено е автор на предложения дисертационен труд.

Авторефератът отговаря на изискванията и отразява същността на дисертационния труд.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Дисертационният труд на КРЕМЕНА МИНЕВА МИТЕВА е напълно завършено и съвременно научно изследване, което отговаря на критериите за дисертационен труд. Благодарение на личните си качества и научен подход, докторантката К. Минева е осъществила проучване с принос към проблема за представта за болестта при хронично болните, подкрепено със сериозна статистическа обработка, задълбочен анализ и изводи. Представеният труд отговаря напълно на законовите изисквания за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР” и критериите за присъждане на научни степени на Тракийски университет – Стара Загора. Не констатирах съществени методологически и фактологически недостатъци.

Въз основа на изложеното по-горе изразявам позитивното си становище и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „ДОКТОР” на асистент КРЕМЕНА МИНЕВА МИТЕВА.

27.07.2016г.

Стара Загора

.....
/проф. М. Петкова, д.пс./